

La politització del camp sociològic a Catalunya: un indicador estructural comparatiu

Xavier Gimeno Torrent

xavier.gimeno@xaviergimeno.net

Grup de treball: Sociologia i interdisciplinarietat del IV Congrés Català de Joves Sociòlegs

Resum: Objectiu: La comunicació s'emmarca dins del programa de recerca sobre l'estudi de la institucionalització de la sociologia i és un primer intent d'establir un model analític i un sistema d'hipòtesis per investigar el fenomen de la politització de la sociologia catalana. Mètode: En aquest sentit s'han elaborat dues bases de dades, una de sociòlegs (409 registres vàlids) i una altra de politòlegs (131 registres vàlids), per tal de, comparant-les, elaborar un primer indicador estructural comparatiu de politització del camp. El treball es recolza en antecedents proposats per Franck Poupeau, Pierre Bourdieu i Raimon Bonal i fuig de les alternatives subjectivistes, ja que el punt de vista adoptat va més enllà de les actituds, motivacions i posicionaments individuals. Resultats: Palesen que les relacions que el camp sociològic estableix amb l'àmbit de l'Estat i, per tant, amb el poder polític són idèntiques a les que estableix amb el camp de la ciència política: el 48% dels sociòlegs de la mostra i el 47% de politòlegs treballen per l'Estat. Un resultat que convida a aprofundir en l'estudi de les relacions que el camp sociològic estableix amb el poder polític.

Paraules clau: camp sociològic; Catalunya; Estat; indicadors; mercat laboral sociològic; politització

Resumen: Objetivo: La comunicación se encuadra en el programa de investigación sobre el estudio de la institucionalización de la sociología y es un primer intento de establecer un modelo analítico y un sistema de hipótesis para investigar el fenómeno de la politización de la sociología catalana. Método: En este sentido se han confeccionado dos bases de datos, una de sociólogos (409 registros válidos) y otra de politólogos (131 registros válidos), para poder elaborar, a través de su comparación, un primer indicador estructural comparativo de politización del campo. El trabajo se basa en antecedentes propuestos por Franck Poupeau, Pierre Bourdieu y Raimon Bonal, y huye de las alternativas subjetivistas, ya que el punto de vista adoptado va más allá de las actitudes, motivaciones y posicionamientos individuales. Resultados: Ponen de manifiesto que las relaciones que el campo sociológico establece con el

ámbito del Estado y, por consiguiente, con el poder político son idénticas a las que establece con el campo de la ciencia política: el 48% de los sociólogos de la muestra y el 47% de los politólogos trabajan para el Estado. Un resultado que invita a estudiar más profundamente las relaciones que el campo sociológico establece con el poder político.

Palabras clave: campo sociológico; Cataluña; Estado; indicadores; mercado laboral sociológico; politización

Abstract: Objective: This paper is part of the research program on the institutionalization of sociology in Catalonia. It is a first attempt to establish an analytical model and a system of hypotheses to study the phenomenon of politicization of Catalan sociology. Method: In this sense, two databases have been developed, one of sociologists (409 valid records) and the other of political scientists (131 valid records) in order to create a preliminary structural indicator of politicization of the sociological field in comparative terms. The work is supported by theoretical background proposed by Franck Poupeau, Pierre Bourdieu and Raimon Bonal, and escapes from the subjectivist alternative, since the adopted standpoint goes beyond attitudes, motivations and individual positions. Results: The outcomes shows that relations established between the sociological field and State as a political power are identical to those established between the field of political science and State: 48% of sociologist and 47% of political scientist in the population sample are working for the State. A result that invites further study of the relations established between sociological field and political power.

Keywords: Catalonia; indicators; politicization; sociological field; sociological labour market; State

Title: The politicization of Catalan sociological field: a comparative structural indicator

1 Els efectes del camp sociològic sobre el mercat laboral sociològic

Aquesta comunicació s'emmarca dins del programa de recerca "el procés d'institucionalització de la sociologia a Catalunya". Fins al moment, s'han completat les següents fases d'aquesta investigació: 1) definició provisional (Durkheim, 1998, p. 1-130; Durkheim, 1992, p. 21-79; Mauss, 1994) de l'objecte d'estudi (Gimeno Torrent, 2009a; 2009b; 2010a) mitjançant el mètode de l'anàlisi lògica (Goldthorpe; Lockwood, 1994; Durkheim, 1995, p. 57-69; Bourdieu; Chamboredon; Passeron, 1994, p. 11-50); 2) establiment de l'estat de la qüestió (Gimeno Torrent, 2009c) i 3) primers resultats empírics.

Els primers resultats empírics extrets de la recerca consistiren en una anàlisi de les desigualtats generades per l'estructura de relacions producte del procés d'institucionalització de la sociologia a Catalunya, que es va portar a terme a través de l'estudi del cas del Departament de Sociologia de la UAB durant el període 1998-2003 (Gimeno Torrent, 2004; 2006). Les conclusions d'aquest estudi suposen una primera verificació, encara que parcial, provisional i indiciària, que ha de ser sotmesa a posteriors controls, de hipòtesis prèviament establertes com la de les desigualtats de gènere (Gimeno Torrent, 2006, p. 100-106) o la de l'establiment d'un doble circuit (català / espanyol) en el camp sociològic a Catalunya (Gimeno Torrent, 2006, p. 86-92). El contingut d'aquesta comunicació va en aquest mateix sentit i tracta de proporcionar nous materials empírics que aprofundeixin en les direccions que marca el programa de recerca sobre el procés d'institucionalització de la sociologia a Catalunya.

En aquest cas es tracta de verificar, de forma provisional i parcial, la hipòtesi sobre la politització del camp sociològic català i els seus efectes. Com s'apunta al programa de recerca (Gimeno Torrent, 2010a, p. 81), un d'aquests efectes pot expressar-se a nivell professional, afectant el mercat laboral sociològic, ja que, per raons que s'explicaran posteriorment, aquesta és una de les instàncies en què més es fan sentir els efectes de la politització del camp sociològic. En aquest sentit, és evident que caldria que les anàlisis que es portessin a terme del mercat laboral sociològic no fossin una finalitat en si mateixes, sinó que s'expliquessin en funció o com a causa de les dinàmiques que regeixen en el camp sociològic. Així, tot i que en els darrers temps han proliferat diversos estudis que s'han centrat en l'anàlisi de la «demanda i la inserció» del sociòleg en el mercat de treball (Torrijos López; Martínez Melo, 2006; GRET, 2004) i de la oferta de productes sociològics (línies de recerca i investigacions empreses) (Vilà Bosqued, 2006; Morell Blanch, 2003), aquestes investigacions mai es pregunten sobre l'origen o la causa de les descripcions del mercat sociològic que ofereixen. Perquè malgrat que aquest és el punt de vista més comú també és el més

parcial —en el sentit d'incomplet— ja que no té en compte el fet que la relació que s'estableix entre la demanda i la oferta de sociòlegs, és a dir, el que configura el mercat laboral sociològic, està mediatitzada per una instància que en condiona la relació: es tracta del camp sociològic. Per tant, si bé els estudis adscrits a aquest punt de vista són adequats per finalitats descriptives, no són capaços de proporcionar cap mena de resposta que doni raó d'allò que descriuen ja que no és possible entendre causalment cap mercat sociològic sense que abans s'hagi entès la dinàmica de relacions que domina el camp sociològic. Perquè fou Durkheim (1995, p. 123) qui va afirmar ja el 1895 que «L'origen primer de tot procés social de certa importància cal cercar-lo en la constitució del medi social intern», i que per entendre causalment els fets socials és indispensable reconstruir la història de la gènesi d'aquesta dinàmica¹, que actua com un veritable inconscient sense que els agents en percebin el seu influx, que penetra en tots els aspectes que tenen a veure amb la seva acció.

2 El model d'anàlisi

Un dels primers analistes de la sociologia catalana que va adonar-se d'aquest fet que sembla tan elemental fou Raimon Bonal. Ell fou el primer en descriure determinats fenòmens com l'establiment d'un mercat laboral que es caracteritza, en finalitzar el procés d'institucionalització del camp sociològic català als anys 90, pel seu tancament i la seva migradesa, i que està dominat per l'endogàmia, l'amicalisme i els padrinatges com a vies per trobar una feina (Bonal, 1995, p. 26-29). Però aquest segueix essent un aspecte de la politització del camp des d'un punt de vista intern. Intern, ja que fa referència a l'estructura interna de la distribució de poder dins del mateix camp sociològic: uns agents sociològics que en l'estratificació de classes del camp sociològic estan situats per sota d'uns altres es sotmeten a aquests a canvi de poder gaudir d'*avantatges acumulatius* (Merton, 1973, p. 457-458) que els permeten trobar feina i que redunden en una reproducció del poder que controlen els segons. Però aquesta vessant interna de la politització del camp no és la causa d'aquest fet, sinó únicament el seu efecte: en aquesta mena d'estructures socials, que Norbert Elias ha batejat com dinasticoaristocràtiques o oligàrquiques (Elias, 1999, p. 100-104), la distribució de poder es reproduïx i es manté intocable per mitjà d'aquest mecanisme de la condescendència i la connivència interna. Perquè són les relacions externes que el camp sociològic, a través dels agents més ben situats en l'espai social més ampli i, per

1. Durkheim (1995, p. 126) emfasitza explícitament la idea que és l'estat anterior del camp l'únic element capaç de donar compte causalment de la seva evolució posterior: «Aquesta concepció del medi social com a factor determinant de l'evolució col·lectiva és de la major importància. Doncs si es prescindeix d'ella, la sociologia es troba incapacitada a l'hora d'establir qualsevol mena de relació de causalitat.»

tant, en l'estructura de les classes socials, estableix amb altres camps les que produeixen aquesta estructura de poder i, per tant, en són la causa. Aquesta estructura de relacions externa és la que ha de ser investigada perquè és la més decisiva, tal com assenyala el programa de recerca: com els sociòlegs serveixen a altres camps a canvi de poder existir com a tals. En aquest sentit es parla de politització del camp sociològic des del punt de vista de les relacions que la sociologia catalana estableix amb el camp del poder.

Alguns dels treballs recents més destacats que s'han desenvolupat sota aquesta perspectiva són els de Franck Poupeau (2003). Al seu llibre *Une sociologie d'État*, aquest analista realitza una àmplia socioanàlisi del camp sociològic francès posant en evidència les manifestes relacions que s'estableixen entre la sociologia i l'Estat, que monopolitza i controla el treball de diversos sociòlegs de principi a fi, sense que per això la institució sociològica denunciï aquests fets o s'escandalitzi, sinó, ben al contrari, que els promou per mitjà d'una densa xarxa de relacions de connivència que s'estableix entre el camp sociològic i el camp del poder, que procura grans beneficis a tots aquells que es sotmeten a la seva "tutela". Per altra banda, Pierre Bourdieu ha assenyalat la importància que té en el camp polític el lloc de treball com a instància de reproducció de l'estructura de poders establerta (aparell del partit), i considera que aquest és un molt bon indicador en aquest sentit (Bourdieu, 2000, p. 65-67).

En la comunicació s'empra aquest mateix model d'anàlisi per tal d'evidenciar que el que denuncia Poupeau no és únicament característicament francès. Com es veurà, també s'acompleix entre nosaltres. Per això s'ha analitzat el mercat laboral sociològic intentant respondre a la pregunta de quines feines realitzen els sociòlegs catalans. Treballen majoritàriament per l'Estat (és a dir, pel poder polític), pel mercat o per la societat civil? Per mitjà de la resposta a aquesta pregunta es pot obtenir un indicador indirecte, ja que més endavant caldrà estudiar les relacions que els sociòlegs que controlen el camp estableixen directament amb el camp del poder, però també molt evident, del grau de politització del camp sociològic català des d'un punt de vista estructural que va més enllà de les actituds, motivacions i preses de posició individuals.

3 Mètode

El mètode seguit per confeccionar aquesta versió 0 de l'indicador estructural de politització del camp sociològic català ha estat el següent. L'indicador és un indicador comparatiu. Així, la població d'estudi de sociòlegs s'ha comparat amb una població de referència. Com que es tracta d'esbrinar fins a quin punt el camp sociològic treballa pels poders polítics establerts (Estat); és a dir, de mesurar el grau de politització del

camp sociològic català des d'un punt de vista estructural per mitjà de l'estudi del mercat laboral sociològic, cal que la població de referència sigui un grup de professionals l'àmbit natural de treball dels quals sigui l'Estat. El més raonable és que els politòlegs siguin aquesta població de referència. D'aquesta manera serà possible mesurar estadísticament si el camp sociològic estableix una relació amb el poder més intensa que la que estableixen camps que, per definició, estan clarament imbricats amb el camp del poder polític. Per operacionalitzar aquesta mesura s'han creat dues bases de dades: una de sociòlegs (població d'estudi) i una de politòlegs (població de referència). El marc mostral per la base de dades de sociòlegs el proporciona la web del Col·legi de Llicenciats i Doctors en Ciències Polítiques i Sociologia (http://www.colcpis.org/la_professio/directori_colegiats), on es troba disponible de forma pública el Directori de Sociòlegs i Politòlegs Col·legiats. D'aquesta base de dades s'han seleccionat específicament els 652 sociòlegs inscrits al Col·legi dels que posteriorment s'ha cercat la informació requerida mitjançant Google, dades que a continuació s'han verificat o bé enviant un correu electrònic de confirmació o bé contactant amb ells a través de diverses xarxes socials (majoritàriament Facebook), malgrat que en alguns casos això no ha estat possible. Més endavant es mostraran aquestes dades sobre la qualitat de la informació recollida així com també sobre la seva cobertura. Pel que fa als politòlegs, el marc mostral el proporciona la web d'Exalumnes de la Facultat de Ciències Polítiques i de Sociologia de la Universitat Autònoma de Barcelona (<http://158.109.129.18/exalumnes/index.asp>). En un primer moment es va recórrer únicament a la base de dades de la Facultat, però era evident que la població de sociòlegs (31 d'un total de 162 registres vàlids (19%); el 81% restant corresponia als 131 politòlegs que contenia aquesta base de dades) no permetia dur a terme una anàlisi estadística mínimament conclouent, i que calia una altra base de dades per aplegar la població de sociòlegs. Els registres de cada base de dades s'han classificat segons si l'àmbit de treball de cada sociòleg o politòleg corresponia a l'Estat, el mercat, o la societat civil, ja que una tipologia més desagregada no hauria permès efectuar l'anàlisi. També s'ha tingut en compte als que estaven jubilats, estaven a l'atur, o realitzaven feines que no tenien res a veure amb la sociologia. S'ha exclòs tant de la mostra de sociòlegs com de la de politòlegs totes aquelles unitats finals (individus) que treballassin a les universitats públiques, ja que incloure aquesta unitat mostral hagués suposat introduir artificialment la sobrerrepresentació de l'Estat, en tant que la universitat pública forma part d'aquest i és l'àmbit natural de treball de la majoria de sociòlegs doctorats, ja que la funció del tercer cicle, tal com s'entén al nostre país, és justament preparar per exercir la carrera docent i investigadora en l'àmbit universitari. Seguint el mateix criteri s'ha exclòs de les bases

de dades als individus ocupats en els àmbits de l'educació i la sanitat públiques que, malgrat ser molt menys nombrosos, també existeixen. Per unificar criteris s'ha procedit de la mateixa manera en el cas de la universitat, educació i sanitat privades. El criteri emprat en la classificació de les dades en l'eix Estat – Mercat – Societat civil ha estat conservador. És a dir, en el cas, no molt freqüent, però que s'observa en el cas de determinats sociòlegs, de l'exercici professional de la consultoria en l'àmbit del mercat per a clients que majoritàriament són les administracions públiques, s'ha considerat que l'àmbit d'actuació és el mercat. En el cas de la base de dades de sociòlegs, les dades sobre la ocupació s'han localitzat per mitjà del cercador Google, el que pot implicar un biaix a favor d'àmbits com l'Estat, que com és sabut té la obligació legal de publicar en els diversos butlletins oficials, que normalment es troben indexats a Google, la concessió de les seves places de treball, amb la conseqüència que podria donar-se el cas que els llocs de treball que atorga l'Estat estiguessin sobrerrepresentats en la base de dades de sociòlegs en relació als que es situen en l'àmbit del mercat o de la societat civil, que acabarien donant lloc a valors perduts en la base de dades perquè no s'hauria localitzat informació per aquestes ocupacions. Aquesta hipòtesi podrà ser verificada posteriorment de forma mitjanament adequada. Addicionalment, per controlar aquest possible biaix o conèixer la seva possible intensitat, s'ha optat per contrastar els resultats de les bases de dades pròpies de sociòlegs i politòlegs amb les dades d'ofertes de feina que gestiona el Col·legi. Tot i això, els dos indicadors no són comparables en sentit estricte per dues raons. La primera és que les dades del Col·legi es refereixen als llocs de treball que els sociòlegs, entre d'altres professionals, són candidats a ocupar, mentre que l'indicador estructural de politització es refereix als llocs de treball que efectivament ocupen els sociòlegs. La segona és que les dades del Col·legi no permeten diferenciar entre sociòlegs i politòlegs, i l'indicador estructural de politització només és vàlid pel camp sociològic. Però, malgrat aquests inconvenients, la comparació de resultats és un moment ineludible a l'hora d'establir la validesa de tot procés de mostratge (Gimeno Torrent, 2010b). En aquest sentit, tot i que cal emprar les dades del Col·legi amb cautela, poden servir per definir certes tendències: indiquen que durant l'any 2010 el 59% de les ofertes de feina que arriben a la institució corresponen al sector públic, el 28% a organitzacions no lucratives, i el 16% restant al sector privat (http://www.colcpis.org/img/dades_borsa/1_imagen_1294829418_big.jpg) [consulta: 21/01/2011].

3.1 Contextualització i justificació de l'estratègia mostral

Un fet que de tan elemental passa absolutament desapercebut però que determina àmpliament tan el disseny mostral adoptat com la procedència de la població captada és que aquest estudi tracta sobre la politització del camp sociològic. Tal com s'ha definit al llarg d'aquest estudi, tracta sobre les ocupacions que és més probable que portin a terme aquells que es defineixen com a sociòlegs. Per tant, sobre les relacions ocupacionals que el camp sociològic permet que estableixin aquells que en formen part. Com es pot apreciar, la simple construcció de l'objecte d'estudi ja dóna lloc a una població d'estudi que està ja certament molt delimitada. No es tracta en cap cas d'estudiar les característiques d'aquells que han cursat estudis de sociologia. Es tracta d'estudiar a aquells que, de forma palpable, formen part d'una manera o altra del camp sociològic.

Des d'aquest punt de vista el disseny mostral adoptat és el més pertinent. El mostratge probabilístic, la mateixa definició ja ho diu ben clarament, permet seleccionar a una població delimitada que es caracteritza per les seves elevades probabilitats de ser representativa de determinat fenomen que es pretén estudiar. Com es pot veure, aquesta definició "probabilística" efectuada des d'un punt de vista metodològic en termes de la teoria del mostratge és anàloga a la definició "probabilística" efectuada des d'un punt de vista teòric en termes de la teoria dels camps. En tant que no existeix un llistat pròpiament dit, almenys a Catalunya, de totes aquelles persones que es dediquen professionalment a tasques relacionades amb el que s'estableix tàcitament que és comunament la sociologia, el més raonable és recórrer a un llistat que permeti, es construeixi una mostra pròpiament dita o bé es prengui aquesta relació de persones en la seva totalitat, disposar d'aquella aproximació a la població de sociòlegs que es dediquen a tasques sociològiques. El Directori del Col·legi aconsegueix perfectament aquesta funció, el que significa que un mostratge probabilístic que, com no pot ser d'una altra forma, es basa en l'existència prèvia d'un marc mostral, sembla ser el més adequat. Per altra banda, des del punt de vista de la procedència o font d'on prové aquesta llista nominal o marc mostral, si el que pretén aquest estudi és captar a sociòlegs que es dediquen professionalment a tasques sociològiques; és a dir, que exerceixen com a tal amb probabilitats elevades, el Col·legi sembla ser la font més idònia, ja que en la seva gran majoria, com mostra la proporció de sociòlegs en la base de dades que es dediquen a oficis diferents del de sociòleg (el 7,1%, annexos, taula 2), la probabilitat que els membres del Col·legi de Sociòlegs exerceixin o hagin exercit com a sociòlegs és molt considerable, concretament del 93%. Per altra banda, hi ha altres indicis que semblen confirmar que

en aquest estudi tan el disseny mostral (mostratge probabilístic) com el marc mostral (Directori del Col·legi) són els adequats. Tal com ja s'ha apuntat, les dades dels subjectes d'estudi foren recollides mitjançant Google i, posteriorment en alguns casos, confirmades mitjançant correu electrònic i a través de Facebook i altres xarxes socials. Però en algunes ocasions, concretament durant el procés de verificació que les persones de qui es rebien correus figuraven en el marc mostral, es detectaren casos de persones que no hi figuraven i que havien enviat la seva informació com a conseqüència de que alguna de les persones que formaven part del marc mostral, i amb qui tenien amistat, els havien remés la sol·licitud de participació en aquest estudi. Evidentment aquestes persones foren excloses de l'estudi, ja que incloure-les hauria suposat la introducció d'un important biaix en la mostra. Fer-ho hauria implicat, a tots els efectes, barrejar un mostratge probabilístic amb un mostratge de bola de neu (Gimeno, 2010c) que és, per definició, no probabilístic. Això suposa desbaratar la sistematicitat que caracteritza a qualsevol mostratge probabilístic, el que significa la impossibilitat d'avaluar l'efectivitat d'aquest disseny mostral. També suposa violar el principi d'isonomia que s'estableix entre el disseny metodològic de l'estudi i el seu enfocament teòric. Però a més comporta una conseqüència addicional: com es va comprovar, en la majoria dels casos, els subjectes exclosos del marc mostral que eren "convidats" a participar per algun dels seus amics integrants de la població d'estudi no solien acomplir el principal criteri d'inclusió en l'estudi: formar part del camp sociològic. És a dir, la majoria no realitzaven cap mena de professió que tingués relació amb la sociologia. Com es pot veure, això posa de manifest que la relació entre les formes de captar a la població que participa en un estudi (o estratègies mostrals) i la posició que ocupa aquesta població en l'estructura social és un fet (Muñoz i altres, 2002). Des d'aquesta òptica cal dir que si bé és cert que probablement el recurs a un mostratge de tipus no probabilístic com el de bola de neu hauria resultat molt eficaç per a "capturar" subjectes amb ocupacions que o bé són poc convencionals i que molt probablement poden contribuir a definir noves formes de practicar la sociologia, o bé no formen part del camp sociològic², aquest no és el cas de la present recerca, que es centra en l'estudi de la població de sociòlegs que compleixen dos requisits: caracteritzar-se per

2. L'estudi dels titulats en sociologia expulsats pel camp que no arriben a exercir com a sociòlegs és un aspecte a tenir molt en compte a l'hora d'emprendre l'estudi del procés d'institucionalització de la sociologia i, per tant, és molt pertinent estudiar-lo en altres treballs inclosos dins d'aquest programa de recerca, però no es relaciona directament amb la verificació de la hipòtesi que s'intenta comprovar en aquest estudi.

les seves elevades probabilitats de formar part del camp sociològic i de portar a terme ocupacions més o menys convencionals³.

És en definitiva per aquestes raons que s'ha optat pel mostratge probabilístic. Encara que en realitat no s'ha construït pròpiament una mostra ja que, en realitat, s'ha emprat el marc mostral en la seva totalitat. La raó que explica aquest fet és que, com és ben sabut, la grandària d'una mostra que s'extreu d'un univers finit tan limitat com l'estudiat s'aproxima a la de la totalitat de la població estudiada. En tant que s'ha considerat que la població que constitueixen els sociòlegs que són membres del Col·legi és representativa de la població d'estudi, el més recomanable, doncs, és estudiar aquesta població en la seva totalitat. Per altra banda, i pel que fa al marc mostral que s'ha pres com a representatiu de la població de referència dels politòlegs, aquesta mateixa raó és la que explica que s'hagi estudiat en la seva totalitat. És per això mateix que ni per la població d'estudi ni per la població de referència s'han calculat els habituals paràmetres estadístics que informen sobre les condicions en què els resultats han de ser inferits (és a dir, grandària mostral, error mostral, nivell de confiança i variància poblacional). Per altra banda, i pel que fa també a la població de referència dels politòlegs, s'ha optat pel marc mostral que proporciona la web d'Exalumnes de la Facultat de Polítiques i Sociologia de la UAB ja que aquesta no era la població d'estudi, sinó únicament la que facilitava la comparació, i que, precisament per aquest fet, calia que fos molt restringida i que permetés acotar el temps dedicat a l'elaboració de la base de dades d'aquesta població de referència i també que acomplís perfectament els mateixos criteris d'inclusió que s'exigien a la població de sociòlegs: caracteritzar-se per les seves elevades probabilitats de formar part del camp (en aquest cas, de les ciències polítiques) i de portar a terme ocupacions més o menys establertes.

4 Resultats

4.1 La qualitat de les dades

Fins al moment, la taxa bruta de resposta, l'única que es pot calcular, doncs no s'ha considerat en cap cas la possibilitat d'efectuar substitucions, és del 62,7% (annexos, taula 2), el que representa 409 registres vàlids del total dels 652 que aplega la base de dades de sociòlegs. L'1 de gener de 2011, era del 29,14% (190 registres vàlids sobre un total de 652). En els propers mesos està previst que la taxa bruta de resposta del

3. Aquesta anàlisi posa de relleu la conveniència de dotar-se d'un bon protocol de recerca (és a dir, d'un sistema d'hipòtesis que és indestruïble del model d'anàlisi i del marc teòric en què s'enquadren aquests dos processos) abans d'emprendre qualsevol recerca que pugui ser mínimament qualificada de científica.

62,7% sigui més alta, en tant que es seguirà treballant en aquest sentit. Tot i això, cal remarcar que aquesta taxa és plenament equiparable a la que sol ser habitual en els països occidentals actualment, que ronda el 60% (Díaz de Rada, 2000: 11)⁴.

Més enllà de la taxa de cobertura mostral de la informació recollida, i entrant pròpiament a discutir el tema de la qualitat de les dades obtingudes, en primer lloc cal dir que el 54,6% (annexos, taula 4) de les dades obtingudes no han estat verificades. Això vol dir que només se n'ha pogut verificar el 45,4%. Tot i que aquesta informació en aparença no convida precisament a fer volar coloms, uns pocs càlculs posaran de manifest que els mals auguris que sembla presagiar aquesta dada no s'acompleixen. La finalitat d'aquests càlculs és determinar a partir de les dades disponibles quina és la probabilitat que les dades no verificades siguin errònies. Per fer-ho cal fixar-se en les dades que inclou la taula 4 dels annexos. El primer pas a efectuar és distingir les dades necessàries per realitzar les operacions necessàries. És evident que la probabilitat que es vol conèixer només es pot calcular a partir de les dades efectivament verificades. És a dir, cal desestimar les categories "dades de Google no verificades" (evidentment, doncs aquestes són la incògnita de l'equació); "dades de correu electrònic verificades" (doncs aquestes dades incumbeixen a tots aquells individus dels quals no es va localitzar cap mena d'informació prèvia a través de Google i la van aportar ells mateixos per correu electrònic quan se'ls va demanar, raó per la qual no hi ha hagut verificació posterior sinó únicament recollida; és a dir, quan s'han recollit ja estaven verificades); i finalment "dades aconseguïdes via Facebook" (doncs amb aquestes dades ocorre exactament el mateix que en el cas anterior). Així, per realitzar els càlculs només es poden emprar les categories "dades de Google

4. Aquest analista apunta que (Díaz de Rada, 2000, p. 11) "Pese a que el autor de este trabajo no ha encontrado ninguna referencia escrita sobre la tasa de respuesta en nuestro país, conversaciones con profesionales de la investigación de opinión y mercado han puesto de manifiesto una tasa de respuesta de la encuesta personal cercana al 60%, que en el caso de la encuesta telefónica llega hasta el 76%. La falta de datos publicados sobre el tema en España nos lleva a consultar fuentes de otros países: un estudio realizado mediante un meta-análisis de todas las publicaciones recogidas en Psychological Abstracts, Sociological Abstracts, Dialog/SSCI, y la base de datos SRM proporciona una tasa de respuesta en la encuesta personal del 73,5%, que se reduce al 70,3% en la telefónica y al 68,2% en la postal.

Estos resultados muestran una alta tasa de respuesta, y nos sugieren que quizás estamos dando demasiada importancia al problema de la no respuesta en la metodología mediante encuesta. Sin duda estaríamos de acuerdo con esta conclusión si no fuera por el hecho de que la colaboración está bajando en los últimos años, como demostraremos en las páginas siguientes. Por esta razón, una vez elaborado el meta-análisis sobre tasa de respuesta expuesto en el párrafo anterior, Hox y DeLeeuw realizaron una encuesta en los Países Bajos para conocer la tasa de respuesta en la actualidad, encontrándose que los resultados diferían totalmente de los hallados en su meta-análisis: tasa de respuesta de la encuesta personal 46%, postal 64%, telefónica 64%. Investigaciones realizadas en otros países no difieren significativamente de los resultados de este estudio y colocan la tasa de respuesta en las encuestas postales en el 58%, alcanzando el 65,3% en las entrevistas personales (cara a cara) y el 60,2% en las telefónicas".

verificades per correu i rectificades (petits errors)” (18 casos); “dades de Google verificades per correu sense coincidència (errors greus)” (16 casos); “dades de Google verificades per correu totalment coincidents” (94 casos); i finalment “dades de Google verificades per Facebook sense coincidència (errors greus)” (3 casos). Si sumem tots aquests casos resulta un total de 131 efectius. La freqüència total de registres verificats positivament (“dades de Google verificades per correu totalment coincidents” i “dades de Google verificades per correu i rectificades (petits errors)”) és de 112 (94+18). Per tant, la probabilitat que les dades no verificades siguin correctes és de 0,85 (112/131). Com es pot veure, és una probabilitat molt alta, el que indica que la xifra del 54,6% de dades no verificades no representa cap mena de risc per la qualitat de les dades obtingudes.

Però anteriorment ja s’ha assenyalat un altre possible perill que acuitava a la informació recollida. Es tractava de la hipòtesi apuntada sobre la possible sobrerrepresentació dels sociòlegs que treballen per l’administració pública. La comprovació d’aquesta possibilitat l’il·lustra la taula 5 dels annexos. Però abans de realitzar el procés pertinent cal advertir que degut a la limitada grandària de la mostra i al número tan elevat de caselles en aquesta taula (63), és possible que els paràmetres estadístics que s’empraran no siguin els correctes. Això és així ja que una de les condicions indispensables a l’hora de realitzar una anàlisi de taules de contingència mitjançant la prova de Txi-quadrat, que és la que s’empra, és que el número mínim d’efectius en cadascuna de les caselles ha de ser igual o superior a 5 (Lozares Colina; López Roldán, 1999, p. 15), o contràriament el càlcul dels paràmetres estadístics pot ser incorrecte. En el cas de la taula 5, el 73% de les caselles apleguen a menys de 5 efectius, quan es recomana que aquest percentatge no superi el 25%. Tenint present tot això, els següents comentaris han de ser presos com a tendències i no com a dades concloents.

En primer lloc cal dir que els valors dels paràmetres estadístics Phi i V de Cramer, que com és sabut són estimacions d’associació global molt conservadores (Lozares Colina; López Roldán, 1999, p. 18), són respectivament 0,439 i 0,179, indicatius d’una associació global entre les variables “qualitat de les dades” i “àmbit de treball” del 99,7% (aquests resultats no s’inclouen). Entrant en detalls sobre les associacions locals, que són les que permetran reprendre i verificar la hipòtesi de la sobrerrepresentació dels treballadors de l’administració pública, s’observa que s’estableix una relació estadísticament significativa per a un nivell de confiança del 99,3% entre tenir dades no verificades aconseguides a través del cercador Google i treballar indiferentment per l’Estat, el mercat i la societat civil. Aquest resultat s’aconsegueix col·lapsant les caselles “Estat”, “mercat” i “societat civil” per la categoria

“dades de Google no verificades”: la suma dels corresponents residus corregits ($0,7+1,2+0,8$) dóna 2,7, que correspon a una associació entre categories de variables amb una significativitat del 99,3%. És a dir, no s’aprecia cap mena d’associació significativa entre tenir dades no verificades aconseguides a través de Google i que aquestes dades pertanyin a sociòlegs que treballen per l’Estat (encara que això no vol dir que això no fos possible si augmentés la grandària mostral, tal com ja s’ha assenyalat): l’associació que s’estableix entre aconseguir dades a través de Google i l’Estat com a àmbit de treball és de 0,7, el que implica absència d’associació entre treballar per l’Estat i aconseguir dades a través de Google, ja que les associacions locals inferiors a 1,9 (2α) han de refusar-se si s’adopta un nivell de confiança de 95,5%, que és el més habitual i el que es té en compte en aquest estudi. És més, si hi ha una associació més intensa entre aquest tipus de dades i algun àmbit de treball, és amb el mercat: el residu corregit 1,2 implica una dèbil associació, però més forta que la que s’estableix amb l’Estat, entre aquestes dues categories de variables per a un nivell de confiança del 77%. I la hipòtesi de la sobrerrepresentació dels sociòlegs que treballen per l’administració pública en la base de dades es desarma completament quan es constata que si hi ha alguna oposició entre formes de verificar i recollir les dades i categories d’enquestats és la que s’estableix entre els que tenen treball i els que no en tenen o que fan oficis que no tenen res a veure amb la sociologia. És així com bàsicament els que tenen feina no solen respondre els correus o missatges de verificació: el residu 4,6, que s’aconsegueix col·lapsant les categories “Estat”, “mercat”, “societat civil”, “universitats”, “sanitat” i “educació” per la fila “dades de Google no verificades” és indicatiu d’una associació local molt intensa per a un nivell de confiança del 100%. Per oposició, els que estan aturats o els que fan oficis no relacionats amb la sociologia solen respondre els correus de verificació: així ho palesen les associacions locals que s’estableixen entre aquestes dues categories col·lapsades i: “aconseguir dades de correu electrònic verificades” (associació local molt intensa per a un nivell de confiança del 100%, residu 4,9 [$3,9+1,0$]); “aconseguir dades de Google verificades per correu i rectificades” (associació local per a un nivell de confiança del 97,9%, residu 2,3 [$1,6+0,7$]); “aconseguir dades de Google verificades per correu sense coincidència” (associació local per a un nivell de confiança del 100%, residu 4,6 [$2,7+1,9$]); “aconseguir dades de Google verificades per Facebook sense coincidència” (associació local per a un nivell de confiança del 99,8%, residu 3,1).

4.2 Els resultats obtinguts

Els resultats obtinguts incorporen les tendències que mostraven les ofertes de feina gestionades pel Col·legi (el 59% corresponien al sector públic; el 28% a organitzacions

no lucratives i el 16% al sector privat) i palesen la politització del camp sociològic a Catalunya. Aquest mateix diagnòstic el comparteixen altres observadors (IEC, 1997: 21) en referir-se a altres aspectes (línies de recerca que obtenen finançament) de la politització de les ciències socials a Catalunya. Així, el 48% (110 persones) dels sociòlegs de la base de dades treballen per l'Estat, el 26,2% (60) ho fan pel mercat i el 25,8% (59) per la societat civil (annexos, taula 1A). En aquest sentit, no s'aprecia cap mena d'associació entre les variables Àmbit de treball i Disciplina: els valors que assolixen els paràmetres estadístics Phi i V de Cramer són molt baixos (0,37 en cada cas) i indicatius d'absència d'associació, ja que la seva significativitat indica en cada cas ($p=0,798$) que cal acceptar la hipòtesi nul·la (aquests resultats no es presenten). Això significa que no existeixen diferències significatives entre l'estructura dels dos grups comparats, en aquest cas, de les dues mostres construïdes. Això implica que la mostra construïda de sociòlegs presenta exactament la mateixa relació que la de politòlegs amb l'àmbit de l'Estat (el majoritari en tots dos casos), el que vol dir que la relació que els sociòlegs estableixen amb l'Estat com a àmbit de treball és exactament la mateixa que estableix aquella població de professionals (politòlegs) pels quals aquest és l'àmbit natural de treball. Aquest és, com a mínim, un resultat sorprenent, i podria ser indicatiu d'una tendència a la politització del camp sociològic que mereixeria ser investigada més profundament.

Aprofundint en aquests primers resultats, es poden oferir dues anàlisis complementàries. En primer lloc, es poden desagregar els resultats dels sociòlegs que treballen per l'Estat segons el tipus d'administració pública que els contracta. En segon lloc, també es poden desagregar segons el sexe. Pel que fa a la mena d'administració pública que contracta als sociòlegs es pot observar que l'àmbit majoritari a dia d'avui (les dades són de l'any 2011) són les administracions públiques locals. Així els Ajuntaments donen feina a 1 de cada 3 sociòlegs que treballen per l'Estat (annexos, taula 3). El segon lloc l'ocupa l'administració pública autonòmica. La Generalitat de Catalunya ocupa al 30,3% dels sociòlegs⁵. Com es pot veure, la majoria (63,3%) de

5. Molt possiblement aquest resultat tingui a veure amb el fet que probablement la majoria de col·legiats siguin de la província de Barcelona o de Barcelona ciutat, el que significaria un important biaix de les dades del Col·legi cosa que implicaria, alhora, possibles *avantatges acumulatius* (Merton, 1973, p. 457-458) —que el 38,35% i el 35,92% d'ofertes de feina gestionades pel Col·legi l'any 2010 corresponguin respectivament a la província de Barcelona i a Barcelona ciutat apunta en aquesta direcció (http://www.colcpis.org/img/dades_borsa/6_imagen_1294830928_big.jpg) [consulta: 01/04/2011]— pels membres del Col·legi pel sol fet que serien els sociòlegs de l'Àrea Metropolitana de Barcelona els que tindrien més probabilitats de fer-se membres del Col·legi i de gaudir de les oportunitats de feina que el Col·legi els facilitaria. Una forma de trencar aquesta hegemonia seria una descentralització del poder del Col·legi de forma que es creessin capítols provincials per a cadascuna de les quatre províncies catalanes. Una altra possibilitat

sociòlegs que ocupa l'administració pública treballen o bé a Ajuntaments o bé a la Generalitat. El tercer lloc en aquest sentit l'ocupen els Consells Comarcals, que donen feina al 12,8% (14 persones) dels sociòlegs. En resum, 3 de cada 4 sociòlegs que treballen en l'administració pública ho fan en Ajuntaments, la Generalitat de Catalunya, o en Consells Comarcals.

Per altra banda, si aquests resultats es desagreguen segons el sexe, es produeixen variacions que, tot i no ser estadísticament significatives a nivell local —ja que la reduïda grandària de la mostra no permet una plasmació a nivell de residus corregits que superi el llindar d'1,9⁶ que, com és sabut, marca el principi d'allò que es poden considerar relacions estadísticament significatives per categories de variables—, sí que són destacables, ja que insinuen el que, si es disposés d'una major grandària mostral, serien relacions estadísticament significatives. Així, s'observa una major tendència de les dones (independentment que siguin sociòlogues o politòlogues) a treballar per l'Estat (annexos, taula 1B): el 50,5% de les dones contra el 43,8% dels homes ho fan. Aquesta tendència, en realitat, és filla d'un patró ja conegut: l'Estat és un àmbit de treball que en els darrers anys es val de mà d'obra femenina en major proporció que masculina i, de fet, ha estat la porta d'entrada de moltes dones en el mercat de treball. Contràriament, el mercat és més masculí (annexos, taula 1B): el 32,1% dels homes contra el 23,7% de les dones treballen per aquesta esfera. La proporció de treballadors per la societat civil és força similar pels dos sexes, tot i que es segueix apreciant una molt lleugera marca de gènere en femení per aquest sector ocupacional: són el 24,1% dels homes que hi treballen contra el 25,8% de les dones (annexos, taula 1B).

Més enllà dels resultats per l'eix Estat – Mercat – Societat civil, les dades ofereixen altres informacions interessants. S'aprecia (annexos, taula 2) una important representació entre els subjectes de la mostra de sociòlegs, que s'ha extret del Directori de Col·legiats del Col·legi de Sociòlegs i Politòlegs, d'aquells que fan de sociòlegs en l'àmbit universitari. La majoria d'aquests es dediquen a la docència i a la investigació. Es tracta d'una categoria que aplega a 89 persones (el 21,8% del total). D'especial rellevància també és l'agrupament que aplega als que estan aturats, que representen al 10,8% (44 persones) dels sociòlegs col·legiats, i als que fan oficis sense cap mena de relació amb la sociologia (29 persones que representen el 7,1%). Aquestes xifres que no conviden precisament a l'optimisme haurien de fer reflexionar a les instàncies pertinents directament encarregades a Catalunya de representar a

seria la divisió per vegueries. Un molt bon exemple d'aquesta idea l'exemplifica RAONS, l'Associació de Ciències Polítiques i Sociologia de la Catalunya Central.

6. Significa que les relacions són estadísticament significatives per un nivell de confiança del 95,5% (2 α).

aquests professionals: si entre els seus col·legiats, que, cal recordar-ho, són un grup especialment privilegiat (com palesa la xifra d'aquells que realitzen tasques sense cap relació amb la sociologia), s'observen aquestes xifres, quina magnitud assoliran fenòmens com l'atur o la realització de tasques sense cap relació amb la sociologia entre la població general de sociòlegs catalans?

En quart lloc, apareixen dos grups amb un pes relatiu poc important: el dels sociòlegs titulats ocupats pel sector sanitari (1,5%, 6 persones) i educatiu (1,7%, 7 persones), i el dels sociòlegs que estan jubilats parcial o totalment (1,2%, 5 persones). La majoria d'aquests darrers són professionals provinents de l'àmbit de l'educació superior.

5 Consideracions crítiques

Al llarg d'aquesta comunicació s'ha pogut comprovar a partir de les dades proporcionades que és molt pertinent plantejar la hipòtesi sobre la politització del camp sociològic a Catalunya. Igualment s'ha pogut veure que el punt de vista adoptat a l'hora d'estudiar aquesta qüestió també ho és. Des d'aquesta perspectiva les respostes obtingudes conviden, com a mínim, a seguir aprofundint en aquest camí: que aproximadament un de cada dos sociòlegs que exerceixen com a tals a Catalunya ho faci servint a l'Estat; que aquesta proporció sigui exactament la mateixa que defineix als politòlegs com a professionals que tenen com a àmbit de treball natural el de l'administració pública; i que tres de cada quatre sociòlegs que treballen al servei de l'administració pública estiguin ocupats en Ajuntaments, Consells Comarcals o en la Generalitat de Catalunya són dades incontestables que seria necessari interpretar més detingudament sota la llum del model d'anàlisi i el sistema d'hipòtesis plantejats.

En segon lloc s'han aportat determinades dades (que no solen ser habituals en el cas de la investigació social encara que potser ja seria hora que ho fossin), les quals, davant les possibles objeccions que puguin suscitar les informacions sobre la politització del camp sociològic català tan pel que fa a la seva desitjabilitat com pel que fa al mètode emprat per obtenir-les, ofereixen unes mínimes garanties de *validesa externa* (Cea D'Ancona, 1999, p. 119) dels resultats obtinguts. Així, la taxa bruta de resposta fins al moment (62,7%) és equiparable a l'habitual en investigació social als països occidentals. Per altra banda, tot i que és cert que el 54,6% de les dades obtingudes no han estat verificades, el que, en altres paraules, significa que només s'ha pogut verificar el 45,4% d'aquestes, també ho és que la probabilitat que aquest 54,6% de dades no verificades sigui correcte és molt alta: de 0,85. En aquest sentit també s'ha pogut palesar, pel que fa la qualitat de les dades obtingudes, que la hipòtesi apuntada sobre la possible sobrerrepresentació dels sociòlegs que treballen

per l'administració pública no s'acomplia: s'estableix una relació estadísticament significativa per a un nivell de confiança del 99,3% entre tenir dades no verificades aconseguides a través del cercador Google i treballar indiferentment per l'Estat, el mercat i la societat civil. No hi ha ni rastre d'una possible associació més intensa entre tenir dades no verificades aconseguides a través de Google i que aquestes dades pertanyin a sociòlegs que treballen per l'Estat (encara que això no vol dir que això no fos possible si augmentés la grandària mostral). És més, si hi ha una associació més intensa entre aquest tipus de dades i algun àmbit de treball, és amb el mercat. I la hipòtesi de la sobrerrepresentació dels sociòlegs que treballen per l'administració pública en la base de dades es desarma completament quan es constata que si hi ha alguna oposició entre formes de verificar i recollir les dades i categories d'enquestats és la que s'estableix entre els que tenen treball i els que no en tenen o que fan oficis que no tenen res a veure amb la sociologia. És així com bàsicament els que tenen feina no solen respondre els correus o missatges de verificació (associació local molt intensa entre aquestes dues categories per a un nivell de confiança del 100%) independentment que treballin per l'Estat, el mercat o la societat civil, el sector educatiu, sanitari o en universitats, mentre que els que no en tenen o fan oficis no relacionats amb la sociologia solen respondre'ls (associació local molt intensa per a un nivell de confiança que oscil·la entre el 97,9% i el 100%).

En tot cas, el que es podria objectar són bàsicament dues coses a aquesta recerca. La primera, la insuficiència de les respostes aportades. És absolutament cert que no s'aporten suficients dades de cara a confirmar la hipòtesi de la politització del camp sociològic. Que gran quantitat de sociòlegs en la mostra treballin per l'Estat no ens diu res de com treballen i de si és cert que el nivell de politització del seu treball, per tant, del nivell de control de les seves formes de treballar per part del camp polític, és elevat. En tot cas això s'hauria d'investigar "preguntant-ho" pertinentment als sociòlegs que estan en aquesta situació. És a dir, l'única manera de garantir la *validesa de constructe* de l'indicador proposat (Cea D'Ancona, 1999, p. 119-120) és sotmetent-lo a més investigació, per tal de saber si s'han cobert totes les seves possibles dimensions i si la consideració d'una d'aquestes com a representant indirecte de totes les altres dimensions és una estratègia de representació adequada. En aquest cas caldria emprar tècniques d'entrevista clínica (Merton; Fiske; Kendall, 1990) per fer-ho. Està previst desenvolupar aquestes anàlisis confirmatòries, tant qualitatives com, posteriorment, quantitatives, properament.

La segona objecció que es pot presentar és que les dades obtingudes no s'han controlat. És a dir, s'hipotitza que és el procés d'institucionalització de la sociologia el causant dels nivells d'exposició dels sociòlegs catalans al control de l'Estat. Però no

s'aporten proves que permetin afirmar això. Des del punt de vista de la *validesa interna* (Cea D'Ancona, 1999, p. 117-119) no s'inclouen variables de control a través de les quals verificar les relacions de causalitat hipotitzades. Aquest fet és incontestable, tot i que en el present estat d'aquesta recerca, que per ara és merament descriptiva, no és possible assolir aquest estadi de desenvolupament de caire explicatiu. Més endavant està previst aportar variables de control i també efectuar comparacions per països. En aquest sentit s'ha planejat emprar dades, que estan disponibles mitjançant Eurostat, que facilitaran aquest treball. Només d'aquesta manera serà possible afirmar la fins ara pretesa natura comparativa, estructural i causal de l'indicador de politització del camp sociològic a Catalunya.

6 Bibliografia

- BONAL, Raimon. (1995). "La sociologia de Catalunya. Aproximació a una història". *Revista catalana de sociologia*, 1: 11-33. En línia: <http://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000043/00000006.pdf>. [Consulta: 11/12/2010.]
- BOURDIEU, Pierre. (2000). *Propos sur le champ politique*. Lyon: Presses Universitaires de Lyon.
- BOURDIEU, Pierre; CHAMBOREDON, Jean-Claude; PASSERON, Jean-Claude. (1994). *El oficio de sociólogo. Presupuestos epistemológicos*. 3a edició. Madrid: Siglo XXI.
- CEA D'ANCONA, M. A. (1999). *Metodología cuantitativa. Estrategias y técnicas de investigación social*. Madrid: Editorial Síntesis.
- DÍAZ DE RADA, Vidal. (2000). *Problemas originados por la no respuesta en investigación social: definición, control y tratamiento*. Pamplona: Universidad Pública de Navarra.
- DURKHEIM, Émile. (1992). *Las formas elementales de la vida religiosa*. Los Berrocales del Jarama: Akal.
- . (1995). *Las reglas del método sociológico*. 4a edició. Los Berrocales del Jarama: Ediciones Akal.
- . (1998). *El suicidio*. Los Berrocales del Jarama: Akal.
- ELIAS, Norbert. (1999). *Sociología fundamental*. Barcelona: Gedisa.
- IEC. (1997). *Reports de la recerca a Catalunya*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- GIMENO TORRENT, Xavier. (2004). "Classificació i jerarquia. L'estructura de desigualtats del Departament de Sociologia de la UAB (1998-2003) vista a través de l'anàlisi de l'estructura de relacions". Treball de cursos de doctorat.
- . (2006). "Classificació i jerarquia. L'estructura de desigualtats del Departament de Sociologia de la UAB (1998-2003) vista a través de l'anàlisi de l'estructura de

- relacions". *Revista catalana de sociologia*, 21: 77-112. En línia: <http://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000039/00000023.pdf>. [Consulta: 11/12/2010.]
- . (2009a). "El procés d'institucionalització de la sociologia a Catalunya". En línia: <https://www.xaviergimeno.net/files/protesi.pdf>. [Consulta: 08/05/2011.]
- . (2009b). "Un model d'anàlisi i un sistema d'hipòtesis per a l'estudi del procés d'institucionalització de la sociologia a Catalunya". Comunicació presentada al v Congrés Català de Sociologia. Bellaterra, 17-18 d'abril de 2009. En línia: <https://www.xaviergimeno.net/files/congres.pdf>. [Consulta: 08/05/2011.]
- . (2009c). "L'estudi de la institucionalització de la sociologia a Catalunya (I): un estat de la qüestió". *Revista Catalana de Sociologia*, 24: 69-77. En línia: <http://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000087/00000057.pdf>. [Consulta: 11/12/2010.]
- . (2010a). "L'estudi de la institucionalització de la sociologia a Catalunya (II): un model d'anàlisi i un sistema d'hipòtesis". *Revista Catalana de Sociologia*, 25: 75-83. En línia: <http://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000108/00000007.pdf>. [Consulta: 11/12/2010.]
- . (2010b). "Muestreo, sobrerrepresentación de categorías sociales y la división sexual del trabajo: formulación de una hipótesis explicativa". *Empiria*, 20: 135-161. En línia: <https://www.xaviergimeno.net/files/muestreo.pdf>. [Consulta: 08/05/2011.]
- . (2010c). "Vigilància epistemològica i mostreig". En línia: <https://www.xaviergimeno.net/ca/vigilancia-epistemologica-mostreig-5472>. [Consulta: 13/03/2017.]
- GOLDTHORPE, John H.; LOCKWOOD, David. (1994). "Affluence and the British Class Structure". A: BOURDIEU, Pierre; CHAMBOREDON, Jean-Claude; PASSERON, Jean-Claude. *El oficio de sociólogo. Presupuestos epistemológicos*. 3a edició. Madrid: Siglo XXI, p. 138-149.
- GRET. (2004). "Observatori de graduats de la UAB. Informe sobre la inserció laboral de la titulació de Sociologia. Graduades i graduats promoció 2000/2001". En línia: <http://www.uab.es/servlet/Satellite?blobcol=urldocument&blobheader=application%2Fpdf&blobkey=id&blobnocache=true&blobtable=Document&blobwhere=1096479827188&ssbinary=true>. [Consulta: 04/09/2008.]
- LÓPEZ ROLDÁN, Pedro; LOZARES COLINA, Carlos. (1999). *Anàlisi bivariàble de dades estadístiques*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona.
- MAUSS, Marcel. (1994). "La Prière". A: BOURDIEU, Pierre; CHAMBOREDON, Jean-Claude; PASSERON, Jean-Claude. *El oficio de sociólogo. Presupuestos epistemológicos*. 3a edició. Madrid: Siglo XXI, p. 134-137.

- MERTON, Robert K. (1973). "The Matthew Effect in Science". A: *The Sociology of Science: Theoretical and Empirical Investigations*. Edició i introducció de Norman W. Storer. Chicago: The University of Chicago Press, p. 439-459.
- MERTON, Robert K.; FISKE, Marjorie; KENDALL, Patricia L. (1990). *The Focused Interview. A Manual of Problems and Procedures*. 2a edició. Nova York: The Free Press.
- MORELL BLANCH, Antoni. (2003). "De què parlem els sociòlegs? Quinze anys de publicacions a la revista Papers de Sociologia (1987-2001)". *Papers. Revista de sociologia*, 70: 41-56. En línia: <http://ddd.uab.cat/pub/papers/02102862n70p41.pdf>. [Consulta: 18/12/2010.]
- MUÑOZ, M. i altres. (2002). "Procedimientos de muestreo representativo de las personas sin hogar (PSH). Avance de un estudio descriptivo en Madrid". *Revista Internacional de Sociología*, 32: 155-180. En línia: [http://www.ucm.es/info/psisalud/carmelo/PUBLICACIONES_pdf/2002-
Procedimientos%20de%20muestreo.pdf](http://www.ucm.es/info/psisalud/carmelo/PUBLICACIONES_pdf/2002-Procedimientos%20de%20muestreo.pdf). [Consulta: 27/01/2011.]
- POUPEAU, Franck. (2003). *Une sociologie d'État: l'école et ses experts en France*. Paris: Raisons d'Agir.
- TORRIJOS LÓPEZ, A.; MARTÍNEZ MELO, M. (2006). "La inserció laboral dels llicenciats i llicenciades en ciències polítiques i sociologia". *Revista catalana de sociologia*, 21: 225-244. En línia: <http://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000039/00000028.pdf>. [Consulta: 18/12/2010.]
- VILÀ BOSQUED, Gemma. (2006). "La recerca en sociologia a Catalunya". *Revista catalana de sociologia*, 21: 195-224. En línia: <http://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000039/00000027.pdf>. [Consulta: 18/12/2010.]

7 Annexos

Taula 1A. Àmbit de treball segons disciplina		Sociologia	Polítiques	Total
Estat	Absolut	110	46	156
	% de columna	48,0%	46,9%	47,7%
	Residus corregits	,2	-,2	
Mercat	Absolut	60	29	89
	% de columna	26,2%	29,6%	27,2%
	Residus corregits	-,6	,6	
Societat civil	Absolut	59	23	82
	% de columna	25,8%	23,5%	25,1%
	Residus corregits	,4	-,4	
Total	Absolut	229	98	327
	% de columna	100,0%	100,0%	100,0%

Font: elaboració pròpia.

Taula 1B. Àmbit de treball segons sexe		Home	Dona	Total
Estat	Absolut	60	96	156
	% de columna	43,8%	50,5%	47,7%
	Residus corregits	-1,2	1,2	
Mercat	Absolut	44	45	89
	% de columna	32,1%	23,7%	27,2%
	Residus corregits	1,7	-1,7	
Societat civil	Absolut	33	49	82
	% de columna	24,1%	25,8%	25,1%
	Residus corregits	-,4	,4	
Total	Absolut	137	190	327
	% de columna	100,0	100,0	100,0

Font: elaboració pròpia.

Taula 2. Sociòlegs segons relació ocupacional	Absolut	%	% vàlid
Estat	110	16,9	26,9
Mercat	60	9,2	14,7
Societat civil	59	9,0	14,4
Universitats públiques i privades	89	13,7	21,8
Aturats	44	6,7	10,8
Fan oficis sense cap relació amb la sociologia	29	4,4	7,1
Sector sanitari públic i privat	6	,9	1,5
Sector educatiu públic i privat	7	1,1	1,7
Jubilats	5	,8	1,2
Total	409	62,7	100,0
Valors perduts	243	37,3	
Total	652	100,0	

Font: elaboració pròpia.

Taula 3. Sociòlegs en l'administració pública segons tipus d'administració	Absolut	%	%vàlid
Ajuntaments	36	5,5	33,0
Consells Comarcals	14	2,1	12,8
Diputacions	10	1,5	9,2
Generalitat de Catalunya	33	5,1	30,3
Consortis d'administracions públiques	10	1,5	9,2
Administració pública estatal	3	,5	2,8
Administracions públiques autonòmiques diferents de Generalitat	1	,2	,9
Administracions públiques estatals diferents d'Espanya	1	,2	,9
Mancomunitats de municipis	1	,2	,9
Total	109	16,7	100,0
Valors perduts 1	1	,2	
Valors perduts 2 (No pertinent)	542	83,1	
Total	543	83,3	
Total	652	100,0	

Font: elaboració pròpia.

Taula 4. Qualitat de les dades recollides per la població de sociòlegs	Absolut	%	%vàlid
Dades de Google no verificades	224	34,4	54,6
Dades de correu electrònic verificades	48	7,4	11,7
Dades de Google verificades per correu i rectificades (petits errors)	18	2,8	4,4
Dades de Google verificades per correu sense coincidència (errors greus)	16	2,5	3,9
Dades de Google verificades per correu totalment coincidents	94	14,4	22,9
Dades aconseguïdes via Facebook	7	1,1	1,7
Dades de Google verificades per Facebook sense coincidència (errors greus)	3	,5	,7
Total	410	62,9	100,0
Valors perduts	242	37,1	
Total	652	100,0	

Font: elaboració pròpia.

Taula 5. Relació ocupacional segons la qualitat de les dades per la població de sociòlegs		Estat	Mercat	Societat civil	Universitats (pu / pr)	Aturats	Oficis sense relació amb sociologia	Sanitat (pu / pr)	Educació (pu / pr)	Jubilats	Total
Dades de Google no verificades	Absolut	63	37	35	50	14	14	4	5	1	223
	% co	57,3%	61,7%	59,3%	56,2%	31,8%	48,3%	66,7%	71,4%	20,0%	54,5%
	Residus	,7	1,2	,8	,4	-3,2	-,7	,6	,9	-1,6	
Dades de correu electrònic verificades	Absolut	14	3	7	4	13	5	0	1	1	48
	% co	12,7%	5,0%	11,9%	4,5%	29,5%	17,2%	,0%	14,3%	20,0%	11,7%
	Residus	,4	-1,8	,0	-2,4	3,9	1,0	-,9	,2	,6	
Dades de Google verificades per correu i rectificades	Absolut	1	3	2	6	4	2	0	0	0	18
	% co	,9%	5,0%	3,4%	6,7%	9,1%	6,9%	,0%	,0%	,0%	4,4%
	Residus	-2,1	,2	-,4	1,2	1,6	,7	-,5	-,6	-,5	
Dades de Google verificades per correu sense coincidència	Absolut	3	3	2	0	5	3	0	0	0	16
	% co	2,7%	5,0%	3,4%	,0%	11,4%	10,3%	,0%	,0%	,0%	3,9%
	Residus	-,7	,5	-,2	-2,2	2,7	1,9	-,5	-,5	-,5	
Dades de Google verificades per correu totalment coincidents	Absolut	24	13	13	29	4	5	2	1	3	94
	% co	21,8%	21,7%	22,0%	32,6%	9,1%	17,2%	33,3%	14,3%	60,0%	23,0%
	Residus	-,3	-,3	-,2	2,4	-2,3	-,8	,6	-,6	2,0	
Dades aconseguïdes via Facebook	Absolut	4	1	0	0	2	0	0	0	0	7
	% co	3,6%	1,7%	,0%	,0%	4,5%	,0%	,0%	,0%	,0%	1,7%
	Residus	1,8	,0	-1,1	-1,4	1,5	-,7	-,3	-,4	-,3	
Dades de Google verificades per Facebook sense coincidència	Absolut	1	0	0	0	2	0	0	0	0	3
	% co	,9%	,0%	,0%	,0%	4,5%	,0%	,0%	,0%	,0%	,7%
	Residus	,3	-,7	-,7	-,9	3,1	-,5	-,2	-,2	-,2	
Total	Absolut	110	60	59	89	44	29	6	7	5	409
	% co	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Font: elaboració pròpia. % co: % de columna. Els residus són els residus corregits.